

Restauratieplan Molen De Hersteller te Sintjohannesga

Eigenaar: Molen-stichting De Hersteller
monumentnr. 359671

Het Restauratieplan is opgemaakt in september 2020
door Wieringa molenbouwadvies

Inhoud

Inleiding	3
Algemene gegevens	4
Technische staat, Inspectierapport	5
Restauratiewerkzaamheden	5
Vergunningsverlening	5
Uniciteit	5

Bijlagen

Aanvraagformulier subsidieregeling monumenten Fryslân	bijlage 0.0
Machtigingsformulier	bijlage 0.1
Inspectierapport	bijlage 2.0
Toelichting foto's	bijlage 2.1
Bestek	bijlage 3.0
Archiefstuk Pot roeden	bijlage 3.1
Gebreken- en hersteltekening	bijlage 3.3
Begroting	bijlage 4.0
Dekkingsplan	bijlage 4.1
Jaarrekening over 2019	bijlage 4.2
Offerte De Molenmakers	bijlage 4.3
Offerte Klijnstra Steigerbouw	bijlage 4.4
Offerte Kleinjan	bijlage 4.5
Aanvraag SIM 2019-2024	bijlage 5.0
Verlening instandhoudingssubsidie De Hersteller	bijlage 5.1
Berekening Subsidiabele instandhoudingskosten PIP 2019-2024	bijlage 5.2
Uittreksel Kamer van Koophandel, Molenstichting 'De Hersteller'	bijlage 6.1
Afschrift van de akte vastlegging statuten	bijlage 6.2
Brief omgevingsvergunning met bijlagen	bijlage 6.3

© 2020, Wieringa molenbouwadvies, Winsum.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wieringa molenbouwadvies

Inleiding

Poldermolen 'De Hersteller' is een achtkante grondzeiler met bakstenen voet en een met riet beklede houten romp en kap, gebouwd in 1857 ter bemaling van de Grote Sintjohannesgaasterveenpolder. Het gevlucht is oudhollands opgehekt. In 1931 is de bemaling van de molen overgenomen door twee elektrische gemalen. In 1946 werden het wiekenkruis en de kap verwijderd; het binnenwerk was al verdwenen. De romp van de molen bleef over en kwam in gebruik als woning. Tussen 1979 en 1981 volgde een grote restauratie, waarbij de molen een nieuwe kap, wiekenkruis, staart en gaande werk kreeg. Sinds 1981 is de molen bewoond en draait deze veel. Tegenwoordig wekt men met de molen op vrijwillige basis ook elektriciteit op; via de koningsspil wordt een generator aangedreven.

In opdracht van molenstichting 'De Hersteller' heeft Wieringa molenbouwadvies een restauratieplan opgesteld voor het geheel vervangen van het gevlucht.

In het kader van de SIM 2019-2024 wordt regulier onderhoud uitgevoerd aan de molen. De werkzaamheden omvatten: het herstellen van het voegwerk van de onderbouw, het vervangen van het hekwerk rond de molen, het herstellen van de kap, het herplaatsen van de vorstplanken, het uitvoeren van onderhoud aan het rietdek van het achtkant, het vervangen van het rietdek van de kap, de rietlatten en rinkellatten, het schilderen van de molen, het doorhalen van de roeden en het opsluiten van het hekwerk van het gevlucht in de roeden.

De provincie Friesland heeft voor het restauratieplan de volgende bijlagen als voorwaarde gesteld: een rapportage van de technische staat, tekeningen van de bestaande toestand, tekeningen van herstellingen en toevoegingen, een bestek ter opheffing van gebreken en ten behoeve van de wijzigingen, conform de Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten, en een bijbehorende sluitende begroting.

In het rapport is verder een passage over de uniciteit van de molen geschreven, met een inleiding over het dorp Sintjohannesga, een omschrijving en geschiedenis van De Hersteller, afgesloten door een waardering en een functiebeschrijving van de molen.

Algemene gegevens

Algemene gegevens

Naam: De Hersteller
Functie: poldermolen
Type: grondzeiler
Kruiwerk: neutenkruiwerk; kruihaspel
Bouwjaar: 1857 / 1981
Ten-Bruggencatenummer: 01454

Locatie

Adres: Hoge Dijk 132
Postcode: 8464 NZ
Plaats: Sintjohannesga
Gemeente: Weststellingwerf
Coördinaten: N: 52.924641; O: 5.864332

Kadastrale gegevens

Plaats: Sintjohannesga
Kadastrale gemeente: Sint Johannesga
Sectie: E
Nummer: 3451

Eigenaar

Molensichting 'De Hersteller'
Hoge Dijk 116b
8464 NZ Sintjohannesga
0512-381448

Website
ANBI

In bijlage 6.1 is een uittreksel van de KVK toegevoegd
In bijlage 6.2 is een acte van de statuten toegevoegd
www.molendehersteller.nl/Wordpress
Molensichting 'De Hersteller' is door de Belastingdienst aangemerkt als algemeen nut beogende instelling (ANBI)
<http://www.molendehersteller.nl/Wordpress/steun/>

Monumentenstatus

Monumentnummer: 359671
Monumentenstatus: Beschermd Rijksmonument, sinds 08-02-1989
Beschrijving: In 1857 gebouwde poldermolen (...) type achtkante bovenkruier (grondzeiler), geheten 'de Hersteller' (...).

Onderhoudsstaat

De constructieve toestand (casco) van de molen is redelijk. De onderhoudsstaat is eveneens redelijk.

Technische staat, Inspectierapport

In 2020 is door Monumentenwacht Fryslân een inspectierapport opgesteld. In dit rapport staan de gebreken van de molen omschreven. Voor het inspectierapport van de molen wordt verwezen naar de bijlagen 2.0.

Restauratiewerkzaamheden

De restauratiewerkzaamheden aan De Hersteller omvatten: het geheel vervangen van het gevlucht, waaronder het verlengen van het gevlucht en het verbreden van de voorzoom tot de oorspronkelijke afmetingen.

Een uitgebreidere toelichting op de uit te voeren restauratiewerkzaamheden vindt u in de toelichting op de restauratie, bijlage 2.1.

Vergunningverlening

Voor het geheel vervangen van het gevlucht is in 2019 reeds een vergunningaanvraag gedaan bij de gemeente De Fryske Marren. De gemeente heeft, op basis van positief advies van zowel de RCE, de provincie Fryslân en Hûs en Hiem welstandsadvisering, besloten de vergunning voor het vervangen van het gevlucht te verlenen. De brief Omgevingsvergunning, met de bijbehorende bijlagen, d. d. 5 november 2019, is als bijlage bijgevoegd.

Uniciteit

Inleiding

Sintjohannesga is een dorp in de gemeente De Friese Meren, gelegen in het zuiden van de provincie Friesland. Het dorp is een wegdorp, dat ontstaan is in de middeleeuwen, en diende na deze periode als ontginningsas voor de vervening van het omringende gebied. In de achttiende eeuw kende het dorp al een vrij dichte kern, met de dorpskerk die buiten deze kern was gelegen. Na 1850 werd de zuidoostelijk van het dorp gelegen Hoge Dijk bebouwd. Door verdichting van de lintbebouwing is Sintjohannesga aan het tweelingdorp Rotsterhaule vastgegroeid. Na de Tweede Wereldoorlog is bij de kerk een dorpskern ontstaan en is het dorp in zuidoostelijke richting uitgebreid.¹

De voornaamste bebouwing van Sintjohannesga bestaat uit een in 1963 gebouwde kerk, een boerderij uit 1896 en molen 'De Hersteller'.²

In de tweede helft van de achttiende eeuw werd er veel veen afgegraven, waardoor het gebied bij Sintjohannesga erg nat werd en bij slecht weer helemaal onder water liep. Vier molens, waar onder De Hersteller, maalden de polder bij het dorp droog. Molen De Hersteller bevindt zich ten zuidoosten van het dorp, op de Hoge Dijk.³ De

¹ Stenvert, R. e. a., *'Monumenten in Nederland. Friesland.'*, 272; <https://nl.wikipedia.org/wiki/Sintjohannesga#Geschiedenis>.

² Stenvert, R. e. a., *'Monumenten in Nederland. Friesland.'*, 272.

³ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Sintjohannesga#Geschiedenis>.

Hersteller ligt in de Veenpolders, een hoogveengebied met een fijnmazig percelen- en slotenpatroon, weg- of streekdorpen en rivieren, meren, plassen, kanalen en bossen.⁴

Omschrijving

Poldermolen 'De Hersteller' is een achtkante grondzeiler met bakstenen voet en een met riet beklede houten romp en kap, gebouwd in 1857 ter bemaling van de Grote Sintjohannesgaasterveenpolder. Het gevlucht is oudhollands opgehekt.⁵

In 1931 is de bemaling van de molen overgenomen door twee elektrische gemalen. In 1946 werden het wiekenkruis en de kap verwijderd; het binnenwerk was al verdwenen. De romp van de molen bleef over en kwam in gebruik als woning. Tussen 1979 en 1981 volgde een grote restauratie, waarbij de molen een nieuwe kap, wiekenkruis, staart en gaande werk kreeg.⁶

Sinds 1981 is de molen bewoond en draait deze veel. Tegenwoordig wekt men met de molen op vrijwillige basis ook elektriciteit op; via de koningsspil wordt een generator aangedreven.⁷

Waardering

Molen De Hersteller is een Rijksmonument en is van (cultuur)historisch belang om de volgende redenen:

- als voorbeeld van een achtkante poldermolen in het zuiden van de provincie Friesland;
- van algemeen belang voor de (Friese) molengeschiedenis en voor de bemalingsgeschiedenis van de Friese polder, in het bijzonder van die van de Groote Sintjohannesgaasterveenpolder;⁸
- als één van de twee Rijksmonumenten in het dorp Sintjohannesga.

Functie

De molen heeft geen bemalingsfunctie meer. Wel wordt er op vrijwillige basis elektriciteit opgewekt.

⁴ <http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/30-Veenpolders.html>.

⁵ Stenvert, R. e. a., *Monumenten in Nederland. Friesland.*, 272;
<https://www.molendatabase.nl/nederland/molen.php?nummer=128>.

⁶ <https://www.molendatabase.nl/nederland/molen.php?nummer=128>.

⁷ <https://www.molendatabase.nl/nederland/molen.php?nummer=128>.

⁸ <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/359671>.